

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET

Broj: 01-2487

Nikšić, 24.12.2019. god.

Na osnovu člana 64 stav 2 tačka 9 i člana 65 Statuta Univerziteta Crne Gore, a u vezi sa članom 35 Pravila doktorskih studija, Vijeće Filološkog fakulteta na sjednici održanoj 24.12.2019. godine, utvrdilo je

PRIJEDLOG

I

Usvaja se Izvještaj Komisije o ocjeni podobnosti doktorske teze *Stavovi građana Crne Gore prema jezičkom standardu i urbanim vernakularima: Kvalitativno-kvantitativna istraživanja i mogućnosti njihove primjene* kandidata mr Milana Ivanovića.

II

Predlaže se da se prihvati tema *Stavovi građana Crne Gore prema jezičkom standardu i urbanim vernakularima: Kvalitativno-kvantitativna istraživanja i mogućnosti njihove primjene* i kandidat mr Milan Ivanović, kao podobni.

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
DEKAN
Prof. dr Tatjana Jovović
JOVOVIĆ

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOLOŠKI FAKULTET

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Predmet: Izvještaj Komisije za ocjenu podobnosti doktorske teze i kandidata

Vijeću Filološkog fakulteta predlažemo da usvoji Izvještaj Komisije za ocjenu podobnosti doktorske teze i kandidata mr Milana Ivanovića (obrazac D1).

Predsjednik Komisije za doktorske studije

Milica V. Stamatović

Prof. dr Milica Vuković Stamatović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO: 10. 12. 2019			
DOK. JED.	DROJ	PRILOG	VRJEDNOST
01	23/12		

OCJENA PODOBNOSTI DOKTORSKE TEZE I KANDIDATA

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	mr Milan Ivanović
Fakultet	Filološki
Studijski program	Srpski jezik i južnoslovenske književnosti
Broj indeksa	1/18
Podaci o magistarskom radu	<i>Semantika koordiniranih sinonima u poslanicama Petra I Petrovića Njegoša</i> (odbranjen na Filološkom fakultetu Univerziteta Crne Gore) naučna oblast: lingvistika (istorija jezika i leksikologija) godina završetka studija: 2018. srednja ocjena: 10,00
NASLOV PREDLOŽENE TEME	
Na službenom jeziku	<i>Stavovi građana Crne Gore prema jezičkom standardu i urbanim vernakularima: Kvalitativno-kuantitativna istraživanja i mogućnosti njihove primjene</i>
Na engleskom jeziku	<i>The Attitudes of Montenegrin Citizens towards the Standard Language and Urban Vernaculars: Qualitative and Quantitative Studies and Possibilities for their Application</i>
Datum prihvatanja na sjednici vijeća organizacione jedinice	6. septembar 2019. g.
Naučna oblast doktorske disertacije	lingvistika (sociolingvistika i obrazovna lingvistika)
Za navedenu oblast matični su sljedeći fakulteti:	
filološki i filozofski	
A. IZVJEŠTAJ S JAVNE ODBRANE POLAZNIH ISTRAŽIVANJA ZA DOKTORSKI RAD	
<p>Kandidat mr Milan Ivanović prezentovao je polazna istraživanja koja je kreirao i formulisao kao osnovni teorijsko-metodološki okvir za obradu teme <i>Stavovi građana Crne Gore prema jezičkom standardu i urbanim vernakularima: Kvalitativno-kuantitativna istraživanja i mogućnosti njihove primjene</i>. Odbrana je održana 6. 12. 2019, s početkom u 15h, na Filološkom fakultetu, pred Komisijom u sastavu: prof. dr Jelena Filipović, prof. dr Julijana Vučo, doc. dr Dušanka Popović, prof. dr Boban Arsenijević (komentor) i doc. dr Dijana Vučković (mentor). U izlaganju koje je trajalo 30 minuta kandidat je predstavio teorijska polazišta istraživanja, metodološki okvir rada i prve rezultate istraživanja. Nakon kandidatovog izlaganja, Komisija je postavljala pitanja, ukazala na dileme i nedoumice, istakla kompleksnost nacrtu istraživanja. Članovi Komisije dali su preporuke i sugestije koje su od značaja za dalji tok istraživanja.</p>	
B. OCJENA PODOBNOSTI TEME DOKTORSKE DISERTACIJE	
B1. Obrazloženje teme	
<p>U Crnoj Gori su se u posljednjih tridesetak godina dogodile korjenite političke, ekonomske, demografske, kulturološke i druge promjene. Te promjene mogle su uzrokovati i promjene u <i>narodnoj lingvistici</i>, shvaćenoj kao sistem kolektivnih predstava i vrijednosnih sudova o</p>	

standardnom jeziku i pojedinim mjesnim govorima. Pomenute promjene direktno upućuju na potrebu za istraživanjem u oblasti sociolingvistike, a naročito s obzirom na to što je od jedinog obuhvatnijeg istraživanja u istoj oblasti protekla četvrt vijeka. Da li se, koliko i kako sistem kolektivnih predstava i vrijednosnih sudova o standardnom jeziku i pojedinim mjesnim govorima promijenio u odnosu na vremensku tačku prethodnog istraživanja, provjeriće se ovim istraživanjem kombinovanim metodološkim pristupom, odnosno kvalitativnim i kvantitativnim metodama istraživanja. Analiza, interpretacija i diskusija dobijenih podataka omogućit će formulisanje zaključaka i izvođenje preporuka koje bi mogle imati pozitivnog uticaja na crnogorsko jezičko planiranje, a posebno na aspekte nastave maternjeg jezika na douniverzitetskim nivoima, kao i na unapređenje metodike nastave maternjeg jezika na univerzitetskom nivou.

B2. Cilj i hipoteze

Cilj istraživanja je opisati i objasniti narodnu lingvistiku i njene promjene u Crnoj Gori.

Kandidat je u skladu s postavljenim ciljem postavio tri hipoteze:

H1: Od početka devedesetih godina prošlog vijeka do današnjih dana raste jezičko samopouzdanje predstavnika urbanih varijeteta staroštokavske akcentuacije, a istovremeno raste i tolerancija prema tim varijetetima.

H2: Jezički standard, a s njim i urbani varijeteti novoštokavske akcentuacije gube znatan dio normativnog prestiža.

H3: Nosiocima pojedinih regionalno markiranih izgovora građani, u saglasju s prostandardnom jezičkom ideologijom, i dalje pripisuju stereotipne atribute negativnog predznaka, što se unekoliko odražava na društvenu pokretljivost i društvene odnose uopšte.

Hipoteze su jasno i precizno povezane s ciljem (*opisati i objasniti*), a formulisane su kao dvočlani iskazi (H1: raste jezičko samopouzdanje i raste tolerancija prema određenom tipu govora; H2: jezički standard gubi poziciju prestiža i varijeteti koji su s njim u vezi gube istu poziciju; H3: postoje negativni stavovi prema pripadnicima pojedinih varijeteta i oni utiču na njihovu društvenu pokretljivost). Uz činjenicu da je hipoteze potrebno testirati primjenom kvalitativne i kvantitativne metodologije, uočava se da kandidat ima jasne i precizne ideje i da suštinski povezuje osnovne elemente za prikupljanje, obradu i analizu empirijske građe. Dok su prve dvije hipoteze usmjerene prema poziciji i(li) preferenciji urbanih varijeteta, treća se tiče nosilaca tih varijeteta. Takav hipotetički okvir konkretizuje postavljeni cilj, te određuje osnovne pravce istraživanja – a. prema poziciji jezičkog varijeteta u društvu i b. prema procjeni pojedinih govornika.

Ovo istraživanje može dati rezultate koji bi bili korisni donosiocima odluka koje se tiču jezičke politike u obrazovanju, kulturi itd. – kako u smislu dobrog poznavanja jedne socijalnopsihološke pojave, tako i u smislu djelovanja na nju radi stvaranja društva jednakih mogućnosti za sve.

B3. Metode i plan istraživanja

U inicijanoj etapi mr Ivanović planirao je ponavljanje ispitivanja po metodologiji koju je

prethodno primijenila Jelica Stojanović (1993). Primijenit će se njen upitnik na istim anketnim punktovima. Upitnik će omogućiti prikupljanje podataka o stavovima prema jeziku u današnjoj Crnoj Gori. Podaci će biti upoređeni sa onima iz 1993. godine, tumačeni i analizirani u kontekstu promjena u crnogorskom društvu, ali i u kontekstu opštijih promjena koje se u cijelom svijetu pripisuju smanjenju uticaja modernosti.

Terenska faza istraživanja poslužit će za prikupljanje uzoraka vernakulara, što će se realizovati na široj teritoriji Crne Gore. Pri tome, naročito je važno da uzorci budu prikupljeni u dovoljno udaljenim gradovima s područja starije (zetsko-raške) i mlađe (istočnohercegovačke) akcentuacije. Uzorci će biti obezbijeđeni putem razgovora s govornicima različitog obrazovnog nivoa, a teme razgovora će poteci iz njihovog svakodnevnog života. U narednoj fazi snimci bi bili montirani tako da iz govornih uzoraka budu odstranjeni svi upadljivi govorni markeri (npr. riječi teritorijalno sužene upotrebe i uopšte riječi kojim govorna lica odaju svoje regionalno, ali i socijalno porijeklo).

Tako dobijen i prečišćen materijal biće upotrijebljen za ispitivanje stavova prema pojedinim urbanim varijetetima i njihovim korisnicima. U ovoj fazi ispitanici će biti studenti, a njihov zadatak će biti da izvrše procjene snimljenih govora na skali u intervalu „standardni – dijalekatski“. Pored toga, ispitanici će odgovoriti i na niz pitanja kojima će saopštiti vlastite utiske o ličnosti snimljenih govornika. Tim pitanjima biće prikupljeni stavovi prema govornicima, i to isključivo na osnovu uzorka njihovog govora. Obrada dobijenih podataka biće izvršena postupcima opisne i inferencijalne statistike u softverskom paketu za društvene nauke (*SPSS AMOS*).

Usljediće prikupljanje i analiza kvalitativnih pokazatelja o stavovima prema jezičkom standardu. Planirano je fokus-grupno istraživanje, a zatim i dubinsko intervjuisanje manjeg broja ispitanika. Teme će biti: šta se podrazumijeva pod jezičkim standardom, gdje se i kako on uči, kad se (tj. u kojim situacijama) upotrebljava, koja su mjerila jezičke pravilnosti, ko shodno tim mjerilima treba da određuje jesu li diskutabilni jezički oblici dobri za pisanu upotrebu, ko treba da se stara o primjeni standardizovanih jezičkih oblika i na koji način... Transkribovani snimci biće predmet interpretacije iterativnom analizom sadržaja.

U narednoj fazi – dakle, nakon ponavljanja upitnika iz 1993, te nakon dijela istraživanja u kojem ispitanici daju procjene snimljenih govora i govornika – uslijediće sastavljanje novog upitnika o pitanjima jezičke standardizacije. Taj upitnik biće prilagođen saznavnom vidokrugu i terminologiji ispitanikâ. Pomoću takvog upitnika ispitanik će biti reprezentativan uzorak punoljetnog stanovništva cijele Crne Gore. Time će kandidat dobiti rezultate koje će biti moguće generalizovati na cio osnovni skup (tj. na ukupno stanovništvo Crne Gore), što će biti urađeno odgovarajućim statističkim postupcima.

Anketa će biti oblikovana tako da ispituje korelacije, pa ako se utvrdi da stavovi prema jeziku koreliraju s demografskim obilježjima ispitanikâ, ali i s njihovim odnosom prema ostalim tekovinama modernog doba (institucionalizaciji, scijentizaciji itd.), biće moguće provjeriti i neke kauzalne veze, npr. provjeriti da li se narodna lingvistika mijenja pod uticajem promjena opšte intelektualne klime ili nekih drugih faktora koji će biti diferencirani u upitniku. Dakle, pored ispitivanja korelacija, istraživanje će uključiti i kauzalne veze.

Svrha projekta kao cjeline ispoljila bi se u njegovoj posljednjoj fazi, tokom koje će kandidat iz svih prethodnih rezultata izvesti preporuke za unapređenje jezičke politike u obrazovanju u

osnovnim i srednjim školama, kao i preporuke za unapređenje odgovarajuće metodike na studijama za buduće učitelje i nastavnike maternjeg jezika. U preporukama će akcent biti na nastavnim ciljevima, te odgovarajućim ishodima učenja koji pripadaju oblasti u kojoj će biti izvršeno ovo doktorsko istraživanje. Pored elemenata kognitivne oblasti u ishodima nastave, kandidat će dati preporuke i za ishode u afektivnoj oblasti (stavovi i vrijednosti).

Pored obrazovnog sektora, kandidat će formulirati preporuke za unapređenje jezičke politike u kulturi, naročito dokazujući razloge iz kojih dio bužetskih sredstava za (su)finansiranje pozorišta i filma treba preusmjeravati na uzorno stvaralaštvo na supstandardnim varijetetima.

B4. Naučni doprinos

Istraživanja koja su do sada realizovana u Crnoj Gori s ciljem ispitivanja stavova prema jeziku polazila su od naučnih kategorija, a ne od kategorije narodne lingvistike. Pristupi koji su polazili od naučnih kategorija dali su rezultate visoke pouzdanosti, ali nijesu omogućili dublje i svestranije razumijevanje istraživanih fenomena, pa time ni mogućnosti djelovanja na njih.

Osim toga, ukupan metodološki okvir istraživanja – kombinovanje kvantitativne i kvalitativne metodologije, uz njihovu cjelishodnu interferenciju, te dopunu i provjeru jedne metodologije drugom – omogućice razvoj jednog funkcionalnog i fleksibilnog modela savremene metodologije u primjenjenoj lingvistici, što zacijelo znači naučni iskorak u odnosu na tradicionalna, dominantno deskriptivna lingvistička proučavanja. S obzirom na to što će kandidat ispitivati složeni fenomen stavova prema jeziku, planirana je triangulacija podataka, što je takođe novina u ovim i ovakvim istraživanjima.

Kao naučni doprinos teze može se posmatrati i to što će kandidat empirijskim putem doći do podataka koji će mu poslužiti za preporuke ciljeva/ishoda učenja nastave jezika. Takav postupak je rijetkost čak i u razvijenim sistemima.

B5. Finansijska i organizaciona izvodljivost istraživanja

Istraživanje je izvodljivo finansijski i organizaciono u predviđenom periodu.

Mišljenje i predlog komisije

Tokom odbrane polaznih istraživanja, kandidat mr Milan Ivanović je jasno, argumentovano i izuzetno stručno prezentovao oba polazišta budućeg istraživanja: teorijski okvir i metodološku osnovu. Ukazao je na bogatstvo teorijskih pristupa, ali i na određene nedoumice i dileme, te saopštio metodološki plan, koji je dosta kompleksan, izazovan za realizaciju, ali sasvim primjeren odabranoj temi: *Stavovi građana Crne Gore prema jezičkom standardu i urbanim vernakularima: Kvalitativno-kuantitativna istraživanja i mogućnosti njihove primjene*. Tema je, prema ocjeni Komisije, podobna za doktorsko istraživanje i očekuje se da će kandidat ostvariti značajan naučni doprinos tokom njene realizacije. Osim toga, tema je originalna, dobro odabrana u skladu s vremenom u kome se istraživanje vrši, jer pitanje stavova prema jeziku u značajnoj mjeri odslikava brojne društvene promjene kojima smo svjedoci i koje se dešavaju u Crnoj Gori, ali i u cijelom svijetu. Zahvaljujući aktuelnosti teme, očekivano je da će kandidat uspjeti da publikuje određene djelove istraživanja u referentnim međunarodnim publikacijama.

<p>Kandidat je pokazao da je kritički pročitao značajnu literaturu, da veoma uspješno analizira i interpretira rezultate srodnih istraživanja, te da znalački uvida dileme koje u predmetnoj oblasti postoje. Prezentujući polazna istraživanja, mr Ivanović pokazao je da literaturu koristi na valjan način – logički dosljedno i utemeljeno, a imajući konstantno na umu vlastiti cilj istraživanja. Metodologiju istraživanja kandidat je predstavio sigurno i znalački, pri čemu je istakao i vlastiti sud da je riječ o prilično kompleksnom istraživačkom radu, ali istovremeno i radu koji će omogućiti nove uvide u ovu značajnu temu.</p> <p>Ova teza može dati doprinos sociolingvistici, ali i metodici nastave maternjeg jezika, te nastavi maternjeg jezika na douniverzitetskim nivoima. Dakle, pored naučnog doprinosa, očekivane su i praktične implikacije (uticaji) teze.</p> <p>Istraživanje kakvo je planirano u okviru ove teme nije do sada bilo predmet doktorskog ili nekog drugog opsežnijeg istraživanja u Crnoj Gori, naročito ako imamo na umu ukupnu metodološku aparaturu.</p> <p>Na osnovu svega prethodno navedenog, Komisija jednoglasno predlaže Vijeću Filološkog fakulteta, Centru za doktorske studije i Senatu Univerziteta Crne Gore da odobri istraživanje na temu <i>Stavovi građana Crne Gore prema jezičkom standardu i urbanim vernakularima: Kvalitativno-kuantitativna istraživanja i mogućnosti njihove primjene</i>, kandidata mr Milana Ivanovića. Dakle, Komisija smatra da su i kandidat i njegova tema podobni, te preporučuje da se odobri dalji rad ovako postavljenog istraživanja.</p>		
Predlog izmjene naslova		
(po potrebi predložiti izmjenu naslova)		
Predlog zamjene mentora i(li) imenovanja komentora		
(titula, ime i prezime, ustanova)		
Planirana odbrana doktorske disertacije		
2021. g. (zimski semestar)		
Izdvojeno mišljenje		
(popuniti ukoliko neki član komisije ima izdvojeno mišljenje)		
Ime i prezime		

Napomena		
(popuniti po potrebi)		
ZAKLJUČAK		
Predložena tema odgovara nivou doktorskih studija.	DA	NE
Predložena tema daće originalan naučnoistraživački rad koji odgovara međunarodnim kriterijumima kvaliteta disertacije.	DA	NE
Na osnovu sopstvenog akademskog kvaliteta i stečenog znanja kandidat uz adekvatno mentorsko vođenje može da realizuje postavljeni cilj i dokaže hipoteze.	DA	NE

Komisija za ocjenu podobnosti teme i kandidata	
predsjednica: prof. dr Jelena Filipović (Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, R. Srbija)	<i>Milovan</i>
članica: prof. dr Julijana Vučo (Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, R. Srbija)	<i>Julijana Vučo</i>
članica: doc. dr Dušanka Popović (Filološki fakultet Univerziteta Crne Gore, Crna Gora)	<i>Dušanica</i>
mentorka: doc. dr Dijana Vučković (Filozofski fakultet Univerziteta Crne Gore, Crna Gora)	<i>D. Vučković</i>
komentor: prof. dr Boban Arsenijević (Institut za slavistiku Univerziteta u Gracu, R. Austrija)	<i>Boban Arsenijević</i>
U Nikšiću, 7. decembra 2019. g.	 <p>DEKAN <i>Jovović</i></p>

PRILOG

PITANJA KOMISIJE ZA OCJENU PODOBNOSTI DOKTORSKE TEZE I KANDIDATA	
prof. dr Jelena Filipović	Koliko je u stvarnosti postmodernost zavlдалa u društvenoj zajednici?
prof. dr Julijana Vučo	Kako ćete obezbijediti da rezultati istraživanja budu primjenjeni u nastavi?
doc. dr Dušanka Popović	Šta ćete obuhvatiti pojmom <i>narodna lingvistika</i> ? Šta mislite o tome što neki autori smatraju da standard ne mora da postoji?
prof. dr Boban Arsenijević	Pojasnite u čemu je opozicija između postmoderne i moderne paradigme, tj. koliko je stabilan i čvrst sistem vrijednosti u postmodernoј, a koliko u modernoj paradigmi?
doc. dr Dijana Vučković	Kako ćete izabrati uzorke istraživanja vodeći računa o tome da omoguće objektivnost i pouzdanost rezultata istraživanja?
PITANJA PUBLIKE DATA U PISANOJ FORMI	
(Ime i prezime)	
(Ime i prezime)	
(Ime i prezime)	
ZNAČAJNI KOMENTARI	